

Oamk Journal

Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

This is an electronic reprint of the original article. This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä/Please cite the original version:

Kärppä, M., Virkkunen, P. & Virkkula, O. 2021. Vain hyvinvoiva hevonen voi tukea ihmisen hyvinvointia. Oamk Journal 28/2021. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2021061738631>

Vain hyvinvoiva hevonen voi tukea ihmisen hyvinvointia

30.6.2021 - Kärppä Moona, Virkkunen Paula, Virkkula Outi

Hevosen hyvinvoinnin määrittäminen on monimutkaista. Hevonen on iso ja herkkä saaliseläin. Tästä syystä hevonen peittää kipuaan viimeiseen asti. Kipeä hevonen on heikko puolustamaan itseään. Hevosen henkinen huono olo tai fyysinen kipu ovat itsessään iso ongelma hevosenomistajalle. Lisäksi hoitamattomana ne voivat aiheuttaa erilaisia vaaratilanteita.

Hevonen on ihmiselle tärkeä yhteistyökumppani (kuva: RebeccasPicture/Pixabay)

Eläinavusteisten hyvinvointipalveluiden suosio on lisääntynyt huomattavasti. Näitä ovat muun muassa ratsastusterapia, sosiaalipedagoginen hevostoiminta sekä muu eläinavusteinen kuntouttava toiminta. Samalla kiinnostus hevosten kuin myös muiden hyvinvointipalveluissa työskentelevien eläinten hyvinvoinnista on kasvanut. Eläinavusteisen toiminnan tuomia vaikutuksia ihmiselle on tutkittu paljon, mutta sen vaikutus työikässä olevaan eläimeen on toistaiseksi suurimmalta osin sivuutettu.

Green Care Finlandin [1] sivuilla kerrotaan, kuinka eläinten hyvinvoinnista huolehtimisen on yksi keskeisimmistä asioista, kun harjoitetaan eläinavusteista terapiaa tai toimintaa.

Eläinten hyvinvointia voidaan tutkia monin eri tavoin. Hevosen hyvinvoinnista huolehtiminen pohjautuu etologiaan, joka on eläinten käyttäytymistä ja siihen vaikuttavia erilaisia ilmiöitä tutkiva tieteenhaara. Koska nykyään tutkitaan pääasiassa ihmisen vaikutuksen alaisena olevia hevosityksilöitä, perustuu tiede enemmänkin soveltavaan etologiaan. Tarkoituksena on selvittää hevosen oma kokemus vallitsevasta ympäristöstä, kuten hoitotoimenpiteistä ja pito-olosuhteista, jolloin voidaan selvittää niiden vaikutuksia hevosen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. [2]

Brittiläinen Farm Animal Welfare Committee on julkaissut jo vuonna 1965 kotieläimiin liittyvän viiden vapauden listan, jota käytetään edelleen. Viiden vapauden listassa on määritetty hoidolle perusvaatimuksia mutta ei ole otettu kantaa eläimen keskeisiin käyttäytymistarpeisiin. [3] Kansainvälinen eläinten hyvinvoinnin arviointimenetelmä Welfare Quality®-järjestelmä kuvaa tuotantoeläinten hyvinvointia. Se sisältää neljä periaatetta ja 12 erilaista periaatteisiin perustuvaa mittaria. [4] Kyseiset arviointimenetelmät eivät kuitenkaan anna hevosen omistajille tai sitä työssään käyttäville konkreettisia ohjeita.

Hyvinvoiva hevonen tukee ihmisen hyvinvointia (kuva: Lucie Hošová/Unsplash.com)

Stressitekijöiden säätelyä ja palautumisen tasapainottelua

Hevosta tarkastellessa eläimen käyttäytyminen toimii hyvinvoinnin mittarina. Perusta käyttäytymiselle on kaikilla hevosilla sama: perimä ja ympäristö muokkaavat niiden käytöstä. Kuitenkin hevosyksilön kokemukset vaikuttavat huomattavasti sen käyttäytymiseen. Hevosta ulkoisesti tarkastellessa se voi näyttää

hyvinvoivalta, mutta sen toteuttamat käytösmallit voivat vahingoittaa sen hyvinvointia. Vain jos hevonen on terve, stressitön ja rento, se voi käyttäytyä lajilleen ominaisella tavalla. [5] Hevosen paha olo, kipu tai stressi aiheuttavat hevosessa muun muassa apaattisuutta, epätoivottua käytöstä tai aggressiivisuutta muita hevosia tai pahimmassa tapauksessa jopa ihmistä kohtaan.

Hevoset ovat sosiaalisia laumaeläimiä ja kärsivät pakollisesta yksinolosta. [6] Pihattoratkaisussa laumassa eläminen tai talliratkaisussa lajitovereiden kanssa mahdollisimman paljon tarhaaminen mahdollistavat hevoselle lajinmukaisen käyttäytymisen. Laumassa eläessään hevonen tarvitsee kuitenkin riittävästi tilaa, jotta olo voi olla stressitöntä ja rauhallista. Hyvä ja rauhallinen laumadynamiikka ja turvallinen lauma vähentävät hevosilla esiintyviä erilaisia häiriökäyttäytymisen malleja.

Hevonen ei saa olla nälkäinen tai janoinen. Hevonen on luontaisesti laiduntaja, joten mielellään jatkuvasti tarjolla oleva, hevoselle sopiva, laadukas heinä sekä kesällä mahdollisimman paljon laitumella olemisen tukevat niiden terveyttä ja käyttäytymistarpeita. Hevosten ruokinnassa otetaan huomioon niiden yksilölliset tarpeet. Raikkaan veden sekä erilaisten vitamiinien, kivennäis- ja hivenaineiden saannista tulee huolehtia.

Päivittäinen liikkuminen tukee hevosten fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia sekä terveyttä. On huolehdittava, että hevosella on mahdollisuus vapaaseen liikkumiseen ja riittävään liikuntaan. Lauman seura motivoi hevosia liikkumaan vapaaehtoisesti. Monipuolinen liikunta ratsastaen, ajaen, juoksupuolena tai kävelyttäen erilaisissa ympäristöissä, kuten metsissä, rinteissä tai rannoilla, pitää hevoset vetreinä ja virkeinä. Erilainen liikunta ihmisen kanssa tulee aina vastata hevosen koulutusta ja sen hetkistä fyysistä kuntoa. Liikunnan vastapainoksi hevosen palautumisesta huolehditaan säännöllisesti. Hevosella tulee olla mahdollisuus oleskella rauhassa omassa laumassaan, kun se ei työskentele. Erilaisten stressaavien tilanteiden ja hevoseen kohdistuvan kuormituksen ennakoiminen edistävät työskentelystä palautumista.

Hevosten terveydestä pitää huolehtia päivittäin. Hevosella ei saa olla haavoja tai muita vammoja eikä mitään niihin viittaavaa, kuten turvotuksia tai lämpöä.

Hevosella esiintyvät akuutit oireet, kuten ähky tai ontuminen, vaativat aina asiantuntevan eläinlääkärin hoitoa mahdollisimman pian. Hyvinvoinnin tukemiseen sekä terveydenhuollosta huolehtimiseen käytetään alan ammattilaisten ja asiantuntijoiden apua. Kengitys tai kavioiden vuolu, rokotukset ja eläinlääkärin tarkistukset huolehditaan säännöllisesti. Myös esimerkiksi hevoshierojien tai kiropraktikkojen käyttöä suositellaan, jos hevosella ilmenneet oireet sitä vaativat.

Oma kouluttautuminen ja tiimityö edistävät hyvinvoinnista huolehtimista

Hevosen omistaja, sitä hoitava tai työssään käyttävä ihminen on vastuussa hevosen hyvinvoinnista. Eläinavusteisissa hyvinvointipalveluissa hevosen käyttö on erityistä ja eläimen hyvinvoinnin säännöllinen seuraaminen välttämätöntä. Oman tiedon ja kokemuksen lisääminen, tieteellisiin tutkimuksiin perehtyminen ja hevosen lukutaito lisäävät tietoisuutta hevosten hyvinvoinnista ja käyttäytymisestä.

Ihmisen vastuulla on päivittäin tarkastella ja havainnoida, miten hevonen toimii erilaisissa tilanteissa ja tietää, mikä juuri tarkasteltavalle hevosyksilölle on normaalia käytöstä. Näin voidaan tunnistaa hevosen muuttunut käytös ja havaita ongelmia sekä lähteä etsimään niihin ratkaisuja. Tiimityö helpottaa hevosten hyvinvoinnin arviointia sekä siitä huolehtimista. On siis omistajan tai työntekijän vastuu huolehtia siitä, että ympäriltä löytyy kyseiseen osa-alueeseen perehtyneitä asiantuntijoita.

Kärppä Moona, opiskelija
Oulun ammattikorkeakoulu, Luonnonvara-ala

Virkkunen Paula, opiskelija
Oulun ammattikorkeakoulu, Luonnonvara-ala

Virkkula Outi, lehtori
Oulun ammattikorkeakoulu, Luonnonvara-ala

Blogiteksti perustuu opinnäytetyöhön:

Virkkunen, P. & Kärppä, M. 2021. Hevosen hyvinvointi eläinavusteisissa hyvinvointipalveluissa. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202105199374>

Lähteet

[1] Green Care Finland ry. 2021. Eläinavusteiset menetelmät. Hakupäivä 29.4.2021. <https://www.gcfinland.fi/green-care-/menetelmat/elainavusteiset-menetelmat/>

[2] Eläinten hyvinvointikeskus EHK. 2021. Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin määritelmä. Hakupäivä 29.4.2021. <https://www.elaintieto.fi/julkaisut/seura-ja-harrastuselainten-hyvinvoinnin-maaritelma/>

[3] Farm Animal Welfare Committee. 2013. Annual Review 2012–2013. Hakupäivä 29.4.2021. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/317786/FAWC_Annual_Review_2012-2013.pdf

[4] Koskentalo, H. 2019. Kuinka voit hevonen. Tallinna: AS Pakett.

[5] Kaimio, T. 2012. Hevosen kanssa: hevosen käyttäytyminen. Helsinki: Werner Söderström osakeyhtiö.

[6] Morris, D. 1989. Hevosen elämää. Juva: WSOY

[7] Virkkunen, P. & Kärppä, M. 2021. Hevosen hyvinvointi eläinavusteisissa hyvinvointipalveluissa. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Hakupäivä 20.5.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202105199374>

METATIEDOT

Tyyppi: Blogi

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu

Julkaisunumero: 28/2021

Julkaisuvuosi: 2021

Tekijätiedot: Kärppä Moona, Virkkunen Paula, Virkkula Outi

Oikeudet: CC BY-SA 4.0

Kieli: suomi

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2021061738631>

Tiivistelmä: Eläinavusteisten hyvinvointipalveluiden käyttö on lisääntynyt. Samalla on kasvanut kiinnostus hyvinvointipalveluissa työskentelevien hevosten hyvinvoinnista. Hevosen hyvinvoinnista huolehtiminen pohjautuu etologiaan eli eläinten käyttäytymistieteeseen. Hevosen käyttäytyminen antaa runsaasti tietoa sen hyvinvoinnista. Hevosen perimä ja ympäristö muokkaavat niiden käytöstä yksilöllisesti. Jotta hevoset voivat hyvin, niiden tulee saada elää lajityypillisesti mahdollisimman luonnonmukaisissa ihmisen tarjoamissa elinolosuhteissa. Näitä ovat hyvän laumadynamiikan antama turva, riittävä tilaa liikusella, vapaus nälästä ja janosta, riittävä päivittäinen liikunta ja terveydestä huolehtiminen. Ihminen on vastuussa hevosen hyvinvoinnista. Oman tiedon lisääminen ja hevosen lukutaito auttavat ymmärtämään hevosen käyttäytymistä ja sen hyvinvoinnista huolehtimista.